

Mugimendu feminista postmodernoa: militantzia eredu eta ikuskizunaren politika

2019-09-21

[Gaztelaniazko bertsioa](#)

Genero problematika
NAHIA SANTANDER

Aurreko batean, Manex Gurrutxagak Gedarren argitaratutako "Heziguneak; performanceen erakusleho ala klase borrokarako gudu-zelai? (I)" artikuluan, aste batzuk geroago nire artikulua gaia izango zena izan zuen hizpide: klase ertainaren politikaren forma, eta horri kontrajarritako militantzia kultura sozialistaren ezaugarritzea. Errepikakorra suerta daitekeen arren, uste dut funtsezkoa dela borroka eremu bakoitzaren berezitasunei heltzea: bere idazkian, hezkuntzari, eta nirean, genero problematikari. Era horretan, ikuspuntu sarrera hau Euskal Herriko mugimendu feminista postmodernoa hainbat ezaugarri mahaigaineratzeko baliatu nahiko nuke.

Susmoa daukat bere burua Euskal Herriko mugimendu feministakotzat duen hori (esan gabe doa, izendapen honetatik sistematikoki baztertuak direla klase-antolakuntza forma independentearen alde apustu egiten duten emakume proletarioak) ez ote den klase ertainak bere botere posizioa mantentzeko duen helduleku nagusietako bat. Hori horrela, uste dut eredu politiko burges txikiak indar berezia hartzen duela espazio feminista postmodernoa. Politika egiteko eredu horrek, Kolitzak[1] kazeta honetako testu batean adierazi bezala, burgesiaren eta bere babes-blokearen alderdi burokratikoek erabiltzeko iritzia sortzeko estrategiari baino ez dio erantzuten.

Edonola ere, oraingoan aipatutako gaia sinpletasunez jorratu nahiko nuke, testuaren garrantzi politikoa gutxietsi barik. Nire gogoeta mugimendu feminista hegemonikoak bere parte izan garenongan edota geure burua komunistatzat hartzeagatik hortik kanpo utziak izan garenongan sortutako sentsazioetatik abiatu nahiko nuke. Beraz, oinarriko hausnarketak baino ez dira hauek, kalekoak. Baina, zalantzarik gabe, proletarioaren parte garen emakumeoi emakume gisa sozializatuak izateak dakarzkigun zapalkuntza formei eraginkortasunez erantzungo dien antolakuntza forma berri bat garatzeko dugun berebiziko premia adierazten dute.

Lehenik eta behin, aipatzekoa da feminismo postmodernoa partaideen soziologia, mugimendu horren aldarriek baldintzatua dena. Honen baitan, hiru sektore nagusi bereizten ditut, eta bakoitzak adinari, kokapen sozioekonomikoari zein militantzia garaiari dagozkien xehetasunak ditu. Alde batetik, ENAMen aurreko ziklo politikoan aritutako emakume helduak ditugu, mugimenduaren izaera maskulinoa dela-eta isilaraziak izan ziren horiek, edota militantzia iraultzailatik aldentuta feminismoan euren eginbeharrekin (soldatapeko lana, amatasuna...) bateragarria den arnagunea topatzen duten horiek. Sektore horretan instituzioetan jarduten duenik ere badago, egitura kapitalistek mugimendu feminista edukiz betetzeko erabiltzen dituztenak: ikerketa akademikoaren bitartez (Emagin, bekadunak, ikerketa taldeak...), bai eta klase ertainaren programa politiko erreformista zilegiztatzerako bideratutako neurrien bitartez ere (berdintasun kuota udaltan, erasoen kontrako protokolo instituzionalak...). Horiek guztiak, euskal klase ertainaren emakumeak dira, burgesiak hiltzorian dagoen Ongizate Estatuaren bidez ordaindutakoak.

Bigarrenik, aniztasunaren isla izan nahi duen sektore bat gutxinaka-gutxinaka hazten ari da: emakume migranteak, prostitutaen bat ala beste, bollerak,

aniztasun funtzionala dutenak... Horietako askok euren kolektibo zapalduaren bozeramaile bailiran jokatzen dute, nahiz eta kasu gehienetan ordezkatu nahi dituzten horiek baino baldintza sozial dezente erosoagoak izan. Adibide bat jartzearren, prostituzioa lan gisa hautatzeko aukera izan duten horiek ditugu, isilaraziak, ukatuak eta sarritan, prostituitzera behartuak izan diren milaka emakumeen alboan gutxiengo bat baino ez direnak.

Azkenik, gazte sektorea dugu, Ernai gazte antolakundeak eta herrietako zein nazio mailako babes taldeek instrumentalizatutakoa (esate baterako, Neska Gazteon Topaketak dinamika). Normalean, sektore zabal batengana heldu nahi dute, nagusiki politizatu gabekoa, eta euskal emakume gazte gisara ohikoak diren kezkei esker erakartzen dutena: gorputzaren objektibizazioa, sexualitatea, kanon estetikoak, maitasun erromantikoa...

Bestalde, Euskal Herriko mugimendu feminista postmodernoaren beste ezaugarrietako bat bere militantzia eredua da: aurreko ziklo politikoan indarrean zegoen konpromiso militantearekin hausten duena, eta nire ustez, kapitalaren egungo beharren mesedekoa. Mugimendu feministaren bitartez, beraz, militantzia likido eta boluntarista nagusitzea lortzen ari da, ongizate pertsonal eta kontsumo propioan oinarritua, askotan inpresioak, kezkek eta bizipen indibidualak partekatzeke eremua izatea beste helbururik ez duena. Norbere buruaren lanketak izan dezakeen garrantzia alboratu gabe (batik bat zapalkuntzaren egiturazko izaeraz jabetzeko), horretara mugatzen bada, talde terapiaren antza handiagoa hartzen du. Horrela, militanteak konpromiso kolektiboan, antagonismoan hezi beharrean, karga suposatzen duen lan politiko oro arintzen saiatzen den militantziaz ari gara. Era berean, kapitalismoaren baitako bizitzaren gainerako alorrekin bateragarria izatea bilatzen du: soldatapeko lana, sozializazio kapitalistaren eremu ezberdinak... Hortaz, gure bizitzako eremu guztiak barnebidu eta bizi dugun errealtatea iraultzea bilatzen duen militantzia integrala izatetik urrun, langileriaren erreproduzioa posible egiten duen instituzio baten funtzioa betetzen du, eta subjektibitate jakin bat barneratzeko hezten gaitu.

Gainera, langile klasearen atomizazio politikoa betikotzen eta naturalizatzen duen militantzia eredua da: emakume militantea **feminista** gisa hezten du, hau da, emakume izateagatik mugimendu interklasistan militatzera behartzen gaitu. Horrela, feminismoa gutako askoren heziketa politikoaren lehen urrats bihurtu da, eta jardutera behartuak gauden eremua izateraino heldu da kasu askotan. Horren hutsunea da emakume eta militante integral gisa ahaldundu orde, feminismoa gainerako eremuetan dena ematen eta gure buruarengan konfiantza izaten lagunduko digun euskarria izan orde, kontrakoa gertatzen dela: feminismo postmodernoaren erruz, sarritan, espazio politiko horretan kateatzen gara, ez dugu agenda feminista hegemonikoak markatzen dituenak beste kezkarik (sexualitatea, gorputza...).

Azaldutakoari loturik, azpimarratzekoa da emakume militanteak feminismoa gure jardun esparru nagusia izan dadin sozializatuak izateak ondorio gisa daukala gizonengan kontrako joera sortzea: feminismoaren inguruko kontuek haiekin zer ikusirik ez dutela barneratzen dute gizonek, beti egongo direla jaietako protokoloak egingo dituzten kide emakumeak, eraso sexisten aurkako pankartak jarriko dituztenak, martxoak 8ko greba antolatuko dutenak... Finean, generoaren araberrako lanaren banaketa ezartzen da, langile klasea banatu eta beraz, ahuldu besterik egiten ez duena.

Azkenik, mobilizazio ereduari dagokionean, mugimendu feministan aldarrikapen-salaketa izaerako eredu aktibista era argian ikus dezakegu. Politika egiteko modu hori, militantzia kulturala eta iruditegi politikoan errotua, problematikoa da mugimendua salaketara mugatzen duen zurrumbilo xurgatzaile batean sartua dagoenean. Benetako arazoa, beraz, hedatzen den indar politikoaren eraikuntzaren eta protesta momentu hutsala den horren arteko banaketa da: bigarrenak lehena indartu beharrean, estrategia komunikatibo soilera mugatzea. Izan ere, hau gertatzen da bere izaera ez delako politikoa: politika instituzioen eremura soilik mugatua den heinean, despolitikoa izan behar baita halabeharrez.

Kontsumitzailearengan zirrara sortzea helburu nagusitzat duten ekintzek osatzen dute mugimendu horren jarduna; geroz eta ikusgarriago, originalago, hunkigarriago, orduan eta hobe. Ikuskizunaren politikaren adierazpen argia. Mugimendu feminista postmodernoaren zenbait ekintza jarri nahi ditut horren adibide gisara: justizia patriarkalaren aurkako ekintzak (**Justizia patriarkalari ateak itxi**) epaitegien sarreretan kateatu eta burutik behera pintura gorria isurtzean oinarrituak; agerpena nola egin (batukadak, buruberokiak, **atreztoa**...) aldarrikatzen ari dena nola lortu baino gehiago pentsatuta antolatzen diren manifestazioak... Esan gabe doa talde feminista lokal zein nazionalen diskurtsoa klase ertainaren alderdi politikoek xurgatzen dutela, gure kasuan, besteak beste, Ezker Abertzaleko zenbait antolakunde eta alderdik.

Euskal Herrian aldaketa politikoaren garaia bizi dugula zinez uste dut, eta horren adibide dira geroz eta eremu gehiagotan lekua egiten ari diren hausnarketak. Feminismo postmodernoarekin etsita gauden emakumeak geroz eta gehiago garela adierazten du horrek, politika egiteko beste modu bat garatzearen beharra dugula. Hori horrela, genero problematikaren aurrean artikulatu beharreko erantzun sozialistaren inguruan gogoeta egiteko zenbait gako eskaini nahiko nituzke.

Lehenik, egun subjektu feminista gisa hartua dena osotasunaren zati bat besterik ez dela azpimarratu nahi dut. Horren aurrean, hedapenean dagoen mugimendu sozialistak unibertsaltasuna izan behar du erronka gisa, hots, klase ertainak ahazturiko sektore guztiak batzea: San Frantzisko auzoko prostitutak, klase ertainaren gurasoen ipurdiak garbitzen dituztenak... Osatu beharreko programa politikoak subjektu feministaren behar materialak izan behar ditu oinarri, berau langile klaseko emakumeek osatzen dutela ulertuta. Sistema kapitalistak inposaturiko ohiko kezketatik (gure itxura fisikoa, etab.) haratago, sozialdemokraziak ahaztutako arazoei heltzea: etxebizitzaren arazoa, tratu txarretara behartu gaituen senarrarengandiko dibortzioa erreal bihurtzea... Horretarako, aurreko eredu aktibistaren zama gainditu eta aldarri erreal eta zehatzak lortuko dituen antolakuntza forma mahai-gaineratzeari ezinbestekoa deritzot: alokairu sozialaren aurrean, okupazio kolektiboak; senarrari justizia sistema kapitalistan jarritako salaketaren aurrean, bortxatuarekiko elkartasun antolatua eta bortxatzailearen gaineko presio kolektiboa...

Bide horretan, ezinbestekoa izango zaigu militanteak konpromiso politikoa, interes kolektiboa eta klase batasuna oinarri izango duten antolakuntza formetan hezteak. Hala, genero problematikari dagokionean, behar-beharrezkoa izango da generoaren arabera betebeharrak politikoko gaindituko dituen antolakuntza ereduak garatea: gizon militanteak genero kontuei ere lehentasuna ematea, eta horri esker, emakume militanteak gainerako lanetan inplikazio osoz aritzeko gaitasuna eskuratzea. Bestalde, kontuan hartu beharrekoa da antolakuntza formak duen garrantzia; izan ere, helburua ez da gure bizi erritmoarekin bateragarria edo asumigarria izatea, baizik eta, identifikatzen ditugun erronkei eraginkortasunez heltzea ahalbidetzea. Bestela esanda, botere burgesa errealki konfrontatzeko potentzialitatea eskaintzea: egingarriak izango diren borroka prozesu zehatzak martxan jartzea ekarriko diguna, lorpen horiek etsaiaren aurrean langileriak botere posizioak irabaztea xede izateko moduan. Borroka prozesu bakoitzak antolakuntza eta borroka gaitasuna biderkatzea izan behar da gure politikaren norantza.

Asko dugu ikasteko, ikertzeko eta saiatzeko, mugimendu feministan arreta berezia jarriko duen aurreko ziklo politikoaren azterketa egiteak hasita. Baina, zalantzarik gabe, gu gara gure buruak askatu behar eta ahal duten bakarrik: ahaztu gaituztenak, alboratuak izan garenak, ordezkatzeko ez gaituen feminismo postmodernoarekin neka eginda gaudenak.

[1]<https://gedar.eus/koiuntura/kolitzak/konstruktibismo-politiko-eta-klase-borroka>

